

que tenia, segons l'etim. cèltica, el nom de la muntanya de Cap de Creus ARE-MONI-ROTAS, significat 'prop del mont o muntanya de Roda', amb ROTAS en genitiu cèltic en -AS, ètmon del qual ve *Armenrodes* (com he explicat en aquest article del vol. II).

Però la forma catalana (encara que d'origen cèltic), fou *Roda* (del nominatiu cèltic *ROTA*), enfront de ARE-MONI-ROTAS en genitiu cèltic. Celtisme que acompanyava els altres NLL cèltics d'aquest rodal: *Pení, Cullaró, Talabre, Tavallera*. És clar que aquest *Armenrodes* donava peu també a aquesta convergència de factors. Era impossible que els estrangers no s'hi acabessin d'embrollar, ells que només sabien el nom de RHODAS port de mar, d'on ve el de *Roses*. Així no és estrany que en el *scriptorium* del Vaticà es possessin a escriure «mon. B. Petri de Rodis» (a. 1130) (Kehr, *Papsturk.*, 16), després que altres cops havien posat «Sti. Petri Rodensis»; i és clar que d'altres els imitaren.

Sembla que un dels responsables d'aqueixa confusió seria el P. Villanueva foraster savi que venia de València, el qual en dóna una explicació rebuscada (*Vi. Lit.* xv, 233.4), en la qual potser no acabava de creure, puix que la qualifica ell de provisional.

Cap savi català no hi ha de caure.¹ La tradició viva i multiseular ha estat sempre, i únicament, *Sant Pere de RODA*.

Es ben curiós (no sé que ningú se n'hagi adonat), que degué haver-hi un homònim total, uns 50 k. més al SO., en un puig del Gironès, damunt Viladasens: a. 1164: «in podio Scti. Petri de Rodis», afr. Sud d'un camp «- - in comitatu Gerundensi et parrochia Sti. Vincentii di Viladasens» (doc. p. p. Botet i Sisó, *BABL* iv, 15, i de nou p. 188). És clar que St. Pere de Roda no fou mai mirat com del comtat de Girona (era del d'Empúries o Peralada). Com que era un puig es veu que s'hi havia fet alguna capella de St. Pere; seria un de tants casos de *puig redó*, un *puig de Rodes*, aquí sí segurament en plural.

3) *RODA de Ter* (Osona), vora el riu, vila edificada en el si d'una volta quasi circular del curs del Ter.

PRON.: *ròda* (Casac. 1920); gentilici: *rodencs* (poc usat), a Vic.

MENCIONS ANT. 826: *Roda* (*Cat. Car.* II, 290.17; «*Villa*», 290.11). L'«Astrònom» en la *Vita Ludovici* [Lluís el Piadós] conta que Aizó «*Rotam civitatem destruxit*», parlant de fets que se solen datar de 798, però Abadal (*La Plana de Vic als Ss. VII-IX*, p. 14) creu que aquest s'ha de datar de 826-7; 927: «*Rota civitate*» (*Dipl. Cat. Vic.* 109, § 125); 1064: «*Roda civitate*» (Balari, *Orig.*, 256); *S. XII: Roda* en les tres llistes de parròquies de Vic, p. p. Pladevall (p. 72); *Princ. S. XIII: Roda* (Ripoll Vilamajor, monogr. iv, 3); 1254: *Roda*, cit. junt amb *Sangles* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 398), suburbi el nom del qual, provinent de IPSOS ANGULOS, aHudeix a la sinuositat del Ter, següent a la de Roda; 1259, id. ib., p. 444; 1332, 1339: *Roda*; 1333: «*eccl. S. Petri de Roda*» (*Misc. Griera* I, 381-389) (St. Pere és en efecte l'advocat d'aquest Roda);

1359: *Roda* (*CoDoACA* XII, 131).

4) *RODA de Berà*, poble del Tarragonès, a la ratlla del Penedès, a 2 k. de la costa, i 7 al SO. del Vendrell; oït *ròda* (enq. de 1955).

MENCIONS ANT. 1010: terme de *Bera* y de *Roda* (Mas, *NHBna.* iv, 222); 1011: *Roda* (*Cart. St. Cugat* II, 77); «termino de *Bera* vel de *Roda*» (Balari, *Orig.*, 101); 1013: al terme del Castell *Berà* y al terme de *Roda* (Mas, *NHBna.* iv, 233); 1037: *Berano* (Mas v, 6); 1041: kastro *Berano* (Balari, *Or.*, 309); 1088: *Roda* (*Cart. St. C.* II, 392); 1094: *Berano* (Mas XIII, 203); 1253: *Berano* (Morera, *Tarr. Cri.* I, § 17; i per a una inscripció en l'arc de *Berà*: GGC, 883); 1359: *Roda* (*CoDoACA* XII, 30); «*Roda e Barà*» (ib., 33).

Els següents, com a NLL menors i per altres indicis de forma, hem de creure que són de data posterior, merament romànica; a diferència dels anteriors, on hi ha versemblança més o menys gran d'un origen prellatí (potser cèltic, per les raons donades ací i a l'art. *Armenrodes*), sense excloure el sorotàptic.

La Roda, també conegut pel *Bac de la Roda*, veïnat en un planell de la Serra de Taga, damunt de Surroca (te. Ogassa, Ripollès) (1933, Ll. i, 29, exc. 207).

Pla de Rodes, nom bastant repetit a les muntanyes de la Cat. Nord. 1) *Pla de ròdas* en terra de pastures, te. Montferrer ('18 × '614), cap a *La Barda*, potser idèntic al *Pla de les Rodes*, que anoto a Montboló, cap al N. del *Mas de la Serra*, dalt de la serra del mateix nom, si no és el següent (a. 878) *Rodas* en el Vallespir (*Cat. Car.*, 34.29, 38.23). 2) *Pla de Rodes*, te. El Tec (XXIV, 53). 3) te. Sançà: de la coma de Pontells fins al límit de l'Aude (XXIII, 127). 4) Un altre a St. Pere dels Forcats, i un a Orellà (XXIII, 185). Potser vindrien de *rodar* en el sentit 'vagar o rodar' del bestiar, o del rodar que els fan els gossos (cf. *Rodador* i *Roda* II, infra), i a Sançà mateix hi ha un *Roc Rodaire*, no lluny (p. 195).

Cf. en el Bearn: *Rode* fief te. Bassillon i *Arrodes* ruiss. te. Navarrenx (PRaymond, *Di. To. BPy.*), noms que ja semblen aparèixer en el *Cart. d'Ossau*, a. 1323: «R. d'Arròs, senhor d'Arrodes» (p. 67.18, A, variant *Arrode* en B).

Res a veure *riu de Roda*, var. del nom del riuert ross. *Ròvol* (probablement < RÓDANO-).

¹ És absolutament arbitrari parlar d'una «Serra de Rodes» com ho féu Rubió Loais en l'índex a *Cat. Car.* II. Això no ho ha dit mai ningú.

RODA (II)

Compostos del verb *rodar* designant indrets on roden o volten certs animals.

RODAMILANS. Són puigs o turonets per damunt dels quals diu que roden sempre ocells carnisers (*milans* espècie de gran esparver), a l'aguait de rösses o de cabridets i altres flaques cries.

1) a. 1100: afr. O. de la villa de *Fontanet*, al baix Urgellet, part baixa de l'encinglerada vall de Cabó (*BABL* VIII, 545).